

مبانی آینده‌پژوهی

ارزش‌ها، عینیت‌گرایی و جامعه خوب

علم انسانی برای عصر جدید

جلد دوم

به همراه پیش‌گفتار جدید از نویسنده و نادل بل

ترجمه و گردآوری:

معصومه کاظمی

فهیمة لیس فیلسوف

فاطمه سادات مظفریان

مهدی قلی‌زاده

ناشر:

مؤسسه فرهنگی هنری سخن پردازان خواجه نصیر

۱۳۹۸

مبانی آینده‌پژوهی / نویسنده وندل بل؛ مترجمان مصطفی تقوی، محسن محقق؛ با همکاری سازمان پژوهش و نوآوری دفاعی (سپند)؛ ویرایش فنی مصطفی تقوی

تهران: موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی، ۱۳۹۸ -

۶۰۰۰۰۰ ریال : ۱ : ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۳۵۱-۹-۷ : ۳۷۳-۳-۹۷۸-۶۰۰-۹۴۳۵۱-۹-۷

عنوان اصلی: Foundations of futures studies: human science for a new era, [2003-2004]

مترجمان جلد دوم معصومه کاظمی، فاطمه‌سادات مظفریان، فهیمه لسان‌طوسی، مهدی قلی‌زاده.

چاپ چهارم.

ج ۲ (چاپ چهارم: ۱۳۹۷) (فیا).

کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط مترجمان و ناشران متفاوت ترجمه و منتشر شده است.

ناشر جلد دوم، انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری سخن پردازان خواجه نصیر است.

ج ۱. تاریخچه، اهداف و دانش: علم انسانی برای عصر جدید - ج ۲. ارزشها، عینیت‌گرایی و جامعه خوب

آینده‌پژوهی

Forecasting -- Study and teaching

نمذین جدید - ۱۹۵۰ م. - آینده‌نگری - روش‌شناسی

Civilization, Modern -- 1950 -- Forecasting -- Methodology

عمر اجتماعی - راهنمای آموزشی

Social sciences -- Study and teaching

تسن، مصطفی، ۱۳۵۳ - مترجم، ویراستار

محقق، سن، ۱۳۵۳ - مترجم

مترجم، پژوهش و نوآوری دفاعی (سپند)

موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی

۱۳۹۸/م ۲/۱۵۸

۴۹۰/۱۳۰۳



انتشارات مؤسسه فرهنگی و هنری سخن‌پردازان خواجه‌نصیر

- نام کتاب: مبانی آینده‌پژوهی (ارزش‌ها، عینیت‌گرایی و جامعه خوب)
- نویسنده: وندل بل
- گروه مترجمان: معصومه کاظمی، فهیمه لسان‌طوسی، فاطمه‌سادات مظفریان و مهدی قلی‌زاده
- ویراستار: محمد اسماعیل قاصدی
- صاحب امتیاز: پژوهشگاه توسعه فناوری‌های پیشرفته خواجه نصیر
- ناشر: مؤسسه فرهنگی و هنری سخن‌پردازان خواجه نصیر
- چاپ و صحافی: مؤسسه فرهنگی و هنری سخن‌پردازان خواجه نصیر
- نوبت چاپ: چاپ نخست (۱۳۹۸)
- شمارگان: ۵۰ نسخه
- قیمت: ۴۵.۰۰۰ تومان
- تلفن: ۰۲۱-۲۲۸۸۰۰۸۱ ۰۲۱-۲۲۸۷۴۵۶۴ ۰۲۱-۷۶۷۴-۲۳۳-۹۳۶
- شابک: ۹۷۸-۹-۷۸-۶۰۰-۹۴۳۵۱-۹-۷
- ISBN: 978-600-94351-9-7

این کتاب در صورت لزوم می‌تواند به صورت فایلهای صوتی، تصویری، چاپی، الکترونیکی، یا به هر روش دیگری که در هر قالبی (چاپ، فتوکپی، صدا، تصویر و فایل الکترونیک) تحت هر شرایطی، بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است. نسخه الکترونیک این اثر با مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی مؤسسه و دریافت اپلیکیشن کتاب‌خوان فیدیبو قابل دسترسی است.

فهرست مطالب

الف	پیش‌گفتار نسخه ۲۰۰۶
ح	مقدمه
	فصل نخست : ارزش‌ها در تفکر رمان‌شهری
۳	توماس مور و آرمان‌شهر
۳	سناریوی آرمان‌شهر
۵	توماس مور نخستین دانشمند علوم اجتماعی
۷	مور در قامت یک قاضی
۱۰	میراث آرمان‌شهر
۱۲	منادیان و پیشتازان
۱۲	پیشینه یونانی
۱۵	تعالیم یهودی - مسیحی
۱۷	راینسون کروزو
۱۷	به رسمیت شناخته‌شدن در جهان

۱۸	اهمیت رابینسون کروزو برای اندیشه آرمان‌شهر
۲۳	شخصیت‌های ادبی بزرگ: مارکی دوساد
۲۳	فرد و جامعه
۲۶	برابری
۲۸	دفاع روسو از ارزش‌ها
۲۹	وحشی‌های نجیب: مارکوس دو ساد
۲۹	آشوب اجتماعی و غیرممکن‌ها
۳۰	آرمان‌شهر یا ویران‌شهر سادی؟
۳۱	آموزش و طبقه اجتماعی
۳۲	ارزش‌های سادی
۳۳	نخستین آینده‌پژوه: ماری اترکنده
۳۳	یک روشن‌فکر اشراف‌زاده
۳۴	آینده و پیشرفت
۳۵	روش‌های پیش‌بینی
۳۶	خرد، آزادی و برابری
۳۷	توجیه و تبیین
۳۸	تغییر بنیادی در دیدگاه: از مکان به زمان
۳۹	سوسیالیست‌های آرمان‌گرا
۳۹	واکنش‌ها به انقلاب و سرمایه‌داری
۴۰	ارزش‌ها و اهداف
۴۳	توجیه ارزش‌ها از نظر این سه نویسنده
۴۵	آزمایش اجتماعی
۴۶	مارکسیسم

۴۸	 «مارکس» و «مارکسیسم»
۴۸	 سه تصویر مارکسیستی از آینده
۵۲	 برابری در مرحله گذار کمونیسم
۵۳	 یک تصویر ایستا از آینده
۵۵	 تلاش برای توجیه علمی ارزش‌ها
۵۸	 آیا خودتحقیقی امکان‌پذیر است؟
۵۹	 یک گونه از مارکسیسم آشکارا آینده‌پژوه
۶۱	 یک علم تک‌بلی و واکنشی
۶۳	 مارکسیسم امروز
۶۷	 نتیجه‌گیری
	فصل دوم: عینی‌سازی مضامین ارزشی: چگونه می‌فهمیم چه چیز مرجح است؟
۷۳	 مقدمه
۷۷	 تشابه بین هست/خواهد بود و هست/نباشد
۷۹	 ارزش‌ها و پوزیتیویسم
۷۹	 استنباط‌پذیری
۸۰	 اهمیت و معنی‌داری تجربی
۸۱	 نقش ارزش‌ها در علم
۸۴	 ارزش‌ها و پساپوزیتیویسم
۸۵	 از نسبیست‌گرایی فرهنگی تا ارزیابی انتقادی
۹۰	 مدل تعهد- استنباط‌پذیری
۹۲	 مدل وسیله- هدف
۹۲	 علت و معلول
۹۴	 وسایل نیز پیامدهایی دارد

۹۵	 مدل مفهوم معرفتی کیکوک لی
۱۰۲	 زیربنای منطقی
۱۰۵	 ارزش‌ها و آینده
۱۰۸	 دلایل پیشگویانه: توسعه روش لی
۱۱۱	 تعارض ارزش یا اختلاف درباره پیش‌بینی‌ها؟
۱۱۳	 کسب دانش، اخلاقی است
۱۱۵	 از قوانین تبعیت کنید، اما استثنائات را در نظر بگیرید
۱۱۶	 باورها را می‌توانند نگرش‌ها را تغییر دهند
۱۱۸	 نتیجه‌گیری

فصل سوم: راه‌های کاربردی در تشخیص آینده‌های مرجح

۱۲۵	 مقدمه
۱۲۶	 توسل به مذهب
۱۲۶	 اهمیت مذهب
۱۲۸	 تقدس‌زایی و سکولاریسم
۱۳۱	 «خوبی» طبق تعریف مذهب
۱۳۳	 توجیه مذهب از خوبی: یک ارزیابی
۱۴۰	 توسل به قانون
۱۴۰	 یک تعریف از قانون
۱۴۲	 قوانین، هنجارها و ارزش‌ها
۱۴۸	 قانون در حکم توجیه «خوبی»
۱۵۴	 خلاصه
۱۵۶	 توسل به قضاوت‌های جمعی اعضای گروه
۱۵۷	 توسل به تاریخ و اسطوره‌های آیینی

۱۶۰	 توسل به بررسی افکار عمومی
۱۷۰	 توسل به قضاوت‌های فرضی اعضای گروه خیالی
۱۷۲	 اخلاق حرفه‌ای آینده‌پژوهان
۱۷۲	 نیاز به اخلاق حرفه‌ای
۱۷۴	 تعریف اخلاق حرفه‌ای
۱۷۵	 اخلاق حرفه‌ای و وظایف عمومی
۱۷۶	 آینده‌پژوه در نقش مشاور
۱۸۴	 نتیجه‌گیری

فصل چهارم: ارزش‌های انسانی جهان‌شمول

۱۹۱	 مقدمه
۱۹۲	 محدودیت‌های تنوع فرهنگی و نسبی‌گرایی
۱۹۸	 ارزش‌های جهان‌شمول احتمالی: کلیات
۱۹۸	 امر جهان‌شمول چیست؟
۲۰۰	 نامزدهای اصلی ارزش‌های جهان‌شمول
۲۰۵	 آیا در ارزش‌های اساسی تغییری در حال وقوع است
۲۰۷	 تأکید مجدد بر اعلامیه جهانی حقوق بشر
۲۰۹	 اخلاق جهانی: پارلمان ادیان جهان
۲۱۰	 خاستگاه‌های ارزش‌های انسان
۲۱۰	 دیدگاه تکاملی
۲۱۲	 خاستگاه‌های ارزش‌ها در ماهیت انسانی
۲۱۶	 خاستگاه‌های ارزش‌ها در پیش‌شرط‌های جامعه
۲۲۶	 خاستگاه‌های ارزش‌ها در تعامل با محیط فیزیکی
۲۲۸	 نقش مذهب در خاستگاه ارزش‌ها چیست؟

۲۳۰	 دانش
۲۳۳	 ارزیابی
۲۳۶	 عدالت
۲۳۶	 پژوهش و نظریه برابری
۲۴۰	 تشریح نظریه برابری
۲۴۴	 مراحل توسعه اخلاقی
۲۴۷	 همکاری
۲۵۱	 نتیجه‌گیری

فصل پنجم: کیفیت زندگی انسان

۲۵۷	 مقدمه
۲۵۸	 یک ارزش اساسی: کیفیت زندگی انسان
۲۶۰	 کیفیت زندگی انسان
۲۶۴	 طول عمر مورد انتظار زندگی انسان
۲۶۴	 تعریف «امید به زندگی»
۲۶۷	 تعریف «بیشینه عمر»
۲۶۸	 تغییرات میانگین طول عمر
۲۷۱	 مقایسه امید به زندگی با توجه به منطقه و کشور
۲۷۴	 تفاوت‌های امید به زندگی در درون کشورها
۲۸۲	 آینده فناوری‌های افزایش طول عمر
۲۸۷	 رویکرد جهانی به رشد جمعیت
۲۹۲	 دلیلی برای خوشحالی یا هشدار-یا هر دو؟
۲۹۷	 سقط جنین
۲۹۷	 مسئله سقط جنین به منزله تضاد جهانی‌بینی‌ها

۲۹۹	 سقط جنین به عنوان یک مسئله شخصی
۳۰۲	 ارزش اشکال غیر انسانی حیات
۳۰۵	 نتیجه گیری
	فصل ششم: کدام یک از ارزش های انسانی باید تغییر داده شوند؟
۳۱۱	 مقدمه
۳۱۲	 ارزش طول عمر افراد
۳۱۲	 ارزش مشروط تولید مثل
۳۱۵	 ارزش کفایت
۳۱۶	 ارزش زندگی زنان
۳۱۶	 وضعیت فعلی زنان
۳۱۸	 آزادی زنان
۳۱۹	 چرا زنان باید آزاد شوند؟
۳۲۰	 موقعیت در حال تغییر زنان و نیاز به ترجم
۳۲۲	 ارزش صلح
۳۲۶	 ارزش یک جامعه اخلاقی جهانی
۳۳۱	 ارزش توجه به نسل های آینده
۳۳۱	 آیا نسل های آینده سزاوار زندگی هستند؟
۳۳۳	 دلایل توجه به نسل های آینده
۳۴۱	 نادیده گرفتن آینده
۳۴۵	 تعهدات به گذشته
۳۴۷	 نتیجه گیری
۳۵۳	 سخن آخر

مقدمه

در فصل دوم جلد نخست شهادت می‌دهد به دیدیم که توجه به اصول اخلاقی، پایبندی اخلاقی و ارزش‌های انسانی به‌طور مستقیم از اهداف آینده‌پژوهی برای کشف یا ابداع، بررسی و ارزیابی و پیشنهاد آینده‌های مرجح تبعیت می‌کند. همان‌گونه که میکا منرما^۱ (۱۹۸۶، ص ۶۵۹) بیان می‌کند، «پژوهش درباره آینده به‌طور اساسی فعالیتی هنجاری و علوم عمومی در پژوهش آینده در مقایسه با علوم اجتماعی بر نقش ارزش‌ها بیشتر تأکید شده است». بنابراین، من جلد دوم این اثر را به بحث درباره بنیان‌های اخلاقی آینده‌پژوهی اختصاص می‌دهم.

ماهیت جامعه خوب و استانداردهای ارزیابی که به واسطه آنها این جامعه تعریف و ارزیابی می‌شود، از دغدغه‌های آینده‌پژوهان هستند. یکی از اهداف اصلی این پژوهش، کمک به بهبود و ترقی انسانی است؛ اما ترقی انسانی چیست؟ اگر پاسخی به این سؤال داشته باشیم، چگونه متوجه می‌شویم که این، پاسخی صحیح است؟ چگونه می‌توانیم افراد دیگر را درباره دیدن این پاسخ متقاعد کنیم؟ چگونه می‌توانیم اختلاف عقاید را درباره این که ترقی انسانی چیست حل و فصل کنیم؟ چگونه می‌توانیم قضاوت‌های ارزشی عینی داشته باشیم؟

در فصل ششم جلد نخست آموختیم که روش‌های آینده‌پژوهانه اغلب مستلزم تلاش در جهت آفرینش و ارزیابی آینده‌های مرجح هستند. مطالعه آینده‌های مرجح تا حدودی مبتنی بر مطالعات تجربی امیدها و ترس‌های رهبران، کارشناسان و افراد معمولی، اهداف و قضاوت‌های ارزشی و اولویت‌های آنها است. این مطالعه تا حدودی بر کشف تصاویر افراد از جامعه خوب

^۱ Mika Mannermaa

بناشده است؛ و تا حدودی نیز بر مبنای موضوعات دیگر، از جمله مشاهده انتخاب‌ها، تصمیم‌ها و اقدامات افراد و هنجارهای کل جوامع استوار شده‌اند. باین‌حال، دانستن این‌که جامعه خوب چه جامعه‌ای است، نیازمند بررسی بیشتر است. آنچه مورد نیاز است - و آنچه آینده‌پژوهان تابه‌حال برای انجام آن تلاش چندانی نکرده‌اند - برخی رویه‌ها و استانداردهای قضاوت‌های اخلاقی است که با آن‌ها ارزیابی خودِ هنجارها و ارزش‌ها امکان‌پذیر شود. آینده‌پژوهان، عمل‌گرایان و تصمیم‌گیرندگان، نه‌تنها نیازمند و خواهان آن هستند که بدانند از نظر افراد چه چیزی درست است، بلکه خواهان و نیازمند آنند که بدانند چه چیزی واقعاً درست است. آن‌ها می‌خواهند و لازم است که بتوانند به‌صورت عینی نشان دهند این باور که گزاره‌های خاصی درباره چه چیزی اخلاقی است، توجیه منطقی دارد. البته نه فقط آینده‌پژوهان، بلکه تمامی دانش‌ها، کار بردی یا سیاست‌گذاری با مسئله اعتبار قضاوت‌های ارزشی مواجه هستند. چراکه دغدغه آن‌ها نیز اقدام اجتماعی است و بنابراین، باید با اهداف و ارزش‌های انسانی که در خدمت یا تحت تأثیر اقدامات هستند، ارتباط برقرار کنند. تصمیم‌ها، خط‌مشی‌گذاری، ارزیابی برنامه و انتخاب اهداف، دیگر سیستم قضاوت‌های ارزشی هستند. از آن باب، پژوهش‌های علمی قابل توجهی متوجه خلل دانش است؛ نه فقط فی‌نفسه به‌عنوان یک هدف، بلکه به‌عنوان ابزاری برای حل مشکلات عملی یا استیاب به اهداف ارزشمند دیگر، همانند کشف درمان یک بیماری یا یافتن روش‌های سودمندتر ازدیاد تولیدات غذایی.

آینده‌پژوهان و پژوهش‌گران دیگر اغلب، فراموش کرده‌اند که جهت‌دهی پژوهش درباره موضوعاتی از قبیل کاهش آلودگی، مصرف انرژی، منابع کمیاب، بیکاری، جرم و جنایت، تبعیض نژادی، فقر، بیماری روانی و نابرابری فرصت آموزشی سودمند است. آن‌ها تنها فرض کرده‌اند که پژوهش با هدف حمایت از صلح، ارتباطات جهانی، بقای گونه‌های در معرض انقراض، دموکراسی سیاسی، احساس ارزش فردی، عدالت اجتماعی و پایداری توجیه اخلاقی دارد.

شاید درست باشد که این مسائل، موضوعات خوبی هستند. به نظر می‌رسد بیش‌تر مردم این‌گونه فکر می‌کنند؛ اما درحقیقت از کجا می‌دانیم؟ در مورد دیگر اهداف پژوهشی همانند تولید بمب اتمی، گاز سمی، ماشین‌آلات انرژی هسته‌ای، تجهیزات ذخیره ضایعات هسته‌ای، روش‌های متفرسازای افراد از یکدیگر یا فناوری‌های جدید سقط‌جنین چگونه؟ آیا دلایل اقامه‌شده در جهت توجیه چنین اهدافی می‌توانند در برابر مطالعات انتقادی اخلاقی تاب بیاورند؟ حتی اگر چنین پدیده‌هایی بی‌وقفه تحت بررسی و مطالعه قرار گیرند، اولویت‌ها یا ارزش‌های زیربنایی برخی از این قضاوت‌ها تا حد زیادی بررسی‌نشده باقی می‌مانند و دلایل

برای باور به آن‌ها با هیچ استدلال صریحی توجیه نشده است. حتی آثار بسیار دقیق و عینی پژوهش‌گرانی از جمله نویسندگان فراتر از محدودیت‌های رشد بر ارزش‌های زیربنایی متکی هستند که هرچند ابراز شده‌اند، اما توجیه‌نشده باقی می‌مانند و چیزی بیشتر از نظرات شخصی نویسندگان نیستند. بنابراین، تلاش در جهت ارائه بنیان‌های اخلاقی آینده‌پژوهی وظیفه‌ای است که من در جلد دوم این اثر بر عهده گرفته‌ام. من پیرامون ارزش‌های انسانی، نقش آن‌ها در آینده‌پژوهی و در تعریف جامعه خوب و این‌که چگونه باور ما به آن‌ها می‌تواند به صورت عینی توجیه شود به بحث می‌پردازم.

آینده‌پژوهان معاصر، به‌استثنای چند مورد مهم از جمله راشورث^۱ ام‌کیدر^۲ (۱۹۹۴، ۱۹۹۵)، سهم به‌نسب اندکی در بررسی صریح ارزش‌های انسانی داشته‌اند. البته سستی ارزشمند وجود دارد که به بررسی اهمیت جامعه خوب در آثار پیشگامان قبل از آینده‌پژوهان معاصر، یعنی نویسندگان آرمان‌شهر می‌پردازد. از این رو، من فصل نخست را با تجزیه و تحلیل چند اثر آرمان‌شهری اصلی آغاز می‌کنم که با اثر توماس مور آغاز و به اثر کارل مارکس خاتمه می‌یابد و در شکل‌گیری تصاویر گذشته و - البته - آینده جامعه خوب سهیم بوده‌اند. من این پرسش را مطرح می‌کنم که این نویسندگان آرمان‌شهری چه ارزش‌هایی را در آثار خود به کار گرفته و چه توجیه‌هایی برای آن‌ها ارائه داده‌اند؟

در فصل دوم نشان می‌دهم این باور که ارزیابی عینی قضاوت‌های ارزشی امکان‌پذیر نیست، سؤال‌برانگیز است؛ اگرچه این باور برای چینی‌ها بر تفکر فلسفی و علمی حاکم بوده است. من سه مدل برای ارزیابی عینی قضاوت‌های ارزشی به عنوان نمونه‌هایی از روش‌شناسی‌های موجود ارائه می‌دهم. یکی از آن‌ها مفهوم معرفتی کیکوک لی^۳ (۱۹۸۵) است؛ ابزاری امیدبخش برای آینده‌پژوهان در تلاششان برای قضاوت و ارزیابی آینده‌های مرجح. این روش سزاوار کاربرد گسترده نه تنها در آینده‌پژوهی، بلکه در تمامی رشته‌هایی است که به تدوین، پیشنهاد یا نقد خط‌مشی‌های اجتماعی می‌پردازند.

من در فصل سوم، به ارزیابی چندین راهبرد برای قضاوت درباره آینده‌های مرجح می‌پردازم؛ از جمله مذهب، قانون و قضاوت‌های جمعی خود اعضای گروه که به‌طور معمول توسط آینده‌پژوهان و سایرین به کار گرفته می‌شوند. من نشان می‌دهم چگونه هر یک از این راهبردها به سه مدل تجزیه و تحلیل اخلاقی که در فصل دوم تشریح شده‌اند، مرتبط می‌شوند و چگونه هر یک به احتمال به ارزیابی عینی ارزش‌ها کمک می‌کنند. باین حال، در نهایت به‌استثنای

^۱ Rushworth M. Kidder

^۲ Keekok Lee

احتمالی برخی ابعاد قانون، هر یک در قیاس با قدرت مفهوم معرفتی شکست می‌خورند. من فصل سوم را با یک بحث موجز دربارهٔ هنجارهای رفتار حرفه‌ای که باید به هدایت رفتار خود آینده‌پژوهان بپردازند، به پایان می‌برم.

در فصل چهارم، توضیح می‌دهم که بُعد دیگری از نسبی‌گرایی فرهنگی یعنی باور به تنوع فرهنگی زیاد و تفاوت‌های فرهنگی غیرقابل مقایسه که برای چندین نسل بر تفکر علمی حاکم بوده است، بر مبانی تجربی متزلزلی متکی است. واقعیت این است که ارزش‌ها و آداب و رسوم فرهنگی جهانی یا تاحدودی جهانی بی‌شماری وجود دارند. همان‌گونه که می‌نویسم، اصول نظام اخلاقی از جمله مجموعه‌ای از ارزش‌های اصلی، برخلاف دیدگاه حاکم در انجمن‌های دانشگاهی و روشنفکرانه‌تر تا حد زیادی در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها یکسان هستند. این شباهت به دلیل آن است که خاستگاه‌های ارزش‌های انسانی را در ماهیت مشابه تمامی انسان‌ها به‌عنوان موجوداتی زیست‌روانشناسانه، در پیش‌شرط‌های زندگی اجتماعی که در هر جایی یکسان هستند و در ویژگی‌های جهانی این دنیای فیزیکی زمینی می‌توان یافت.

در فصل پنجم، بحث دربارهٔ مهم‌ترین ارزش‌های انسانی، یعنی خود زندگی انسانی می‌پردازم. من به توضیح گونه‌ای تغییر تجارب زندگی انسانی در طول زمان و اینکه چگونه این تغییرات به‌صورتی نابرابر هم در بین و هم در داخل جوامع توزیع شده‌اند، می‌پردازم. من نشان می‌دهم چگونه کمیت و کیفیت زندگی‌های فردی انسانی، ممکن است در آینده تغییر کنند و اینکه چگونه آن‌ها با تلاش برای کنترل رشد جمعیت، آینده، توسعه اقتصادی، عدالت اجتماعی، بحث درباره سقط‌جنین و ارزش اشکال غیرانسانی زندگی مرتبط می‌شوند.

در نهایت، در فصل ششم به بررسی احتمال ظهور یک جامعه جهانی از آینده و این موضوع می‌پردازم که چگونه برخی ارزش‌های انسانی باید به‌منظور کوفایی جامعه انسانی تحت شرایط جدیدی که آن جامعه به‌احتمال به‌وجود می‌آورد، تغییر داده شوند. من تغییرات به‌وجودآمده در ارزش زندگی انسانی، ارزش باروری، ارزش کفایت، ارزش زندگی زنان، ارزش صلح، ارزش یک جامعه اخلاقی جهانی و ارزش توجه به نسل‌های آینده را مطرح می‌کنم. نتیجه اصلی فصل ششم این است که مردم باید نگران آزادی و رفاه تمامی انسان‌های زنده روی زمین و آزادی و رفاه نسل‌های آینده که هنوز پا به عرصه وجود نگذاشته‌اند، باشند.

من تألیف جلد دوم را رسالتی اخلاقی می‌دانم؛ زیرا با ارزش‌ها، اهداف و اولویت‌های انسانی سروکار دارد. ارزش‌ها شامل «جهت‌گیری‌ها به سمت چیزی است که از نظر بازیگران اجتماعی، مطلوب یا برتر است» (زولونی، ۱۹۸۰: ۷۴). آن‌ها استانداردهای مطلوبیت و شامل

قضاوت‌هایی از جمله خوب یا بد، زیبا یا زشت، خوشایند یا ناخوشایند، درست یا نادرست هستند. ارزش‌ها به عنوان «معیارهایی برای اولویت یا انتخاب یا به عنوان توجیه‌هایی برای رفتار توصیه شده یا واقعی» به کار گرفته می‌شوند (ویلیامز^۱، ۱۹۷۰: ۲۷). ارزش‌ها، هم باورهای هستند درباره این‌که ما چگونه باید رفتار کنیم یا نکنیم و هم با «برخی حالت‌های وجودی که شایسته توجه یا عدم توجه هستند» (رکیچ^۲، ۱۹۶۸: ۱۲۴) مرتبط هستند.

چنین ارزش‌هایی به احتمال به صورت اجتماعی سازمان‌دهی می‌شوند و احساسات قوی تعیین هویت و تعهد عاطفی به آن‌ها وجود دارد. این ارزش‌ها به احتمال برای ادراک‌های جمعی از خوبی (مطلوبیت)، ضروری هستند و دربرگیرنده ضمانت‌های اجرایی اجتماعی، به عبارت دیگر، پاداش‌ها و تنبیه‌هایی هستند که به وسیله عوامل جامعه اجرا می‌شوند و ممکن است به عنوان زمینه‌های اخلاقی مرتبط با رفتار مناسب افراد منتشر شوند. به معنای دقیق کلمه، آن‌ها فراتر از ایروبیت‌های فردی صرف هستند. در عوض، آن‌ها شامل اصول اخلاقی زیربنایی، ویژگی‌های هنجاری، مسئولیت‌های اخلاقی در قبال افراد دیگر و شیوه‌های رفتار درستی هستند که اغلب - اگرچه نه به صورت روبرو - برای آزادی و رفاه افراد، گروه‌ها و کل جوامع مفید هستند. من جلد دوم را «بنیان‌ها» نامم^۳ آن‌جهت که ارزیابی‌های انتقادی قضاوت‌های ارزشی و اصول اخلاقی برای آینده‌پژوهی ضروری هستند. آن‌ها مبنا یا شالوده‌ای هستند که ادعاهای مرتبط با آینده‌های مرجح و جامعه خوب بر اساس آن‌ها استوار هستند. آینده‌پژوهان همانند دانشمندان کنش‌گرا نمی‌توانند به طور حقیقی از مسئولیت ارزیابی انتقادی مطلوبیت نتایج، وسایل و پیامدهای آینده کنش و عدم کنش انسانی اجتناب کنند؛ درست همان‌گونه که نمی‌توانند به درستی از جستجوی معرفت مناسب گذشته، احتمالات کنونی، علل و مولف معرفت‌جانشین پیامدهای آینده اجتناب کنند.

در چهار فصل آخر جلد نخست، ما درباره مبانی معرفت در آینده‌پژوهی بحث کردیم و به بررسی مفروضات، اصول و مقدمات زیربنایی نظریه معرفتی که به عنوان «بنیان‌های» انتقادی شناخته شده است، پرداختیم. چنین معرفتی برای طراحی آینده و اقدام مؤثرتر و گرامدتر مناسب است.

در جلد دوم، ما درباره بنیان‌های اخلاقی آینده‌پژوهی بحث می‌کنیم؛ یعنی دلایل زیربنایی ارزش‌های اصلی که به تعریف آینده‌های مطلوب می‌پردازند و اهداف اقدام انسانی را از نظر اخلاقی پاسخ‌گو و صحیح می‌کنند. معرفت مرتبط با واقعیت‌های گذشته و حال و فرض‌های

¹ Williams

² Rokeach

مرتبط با پیشامدها و احتمالات آینده به‌تنهایی قادر به هدایت تصمیم، انتخاب و اقدام نیستند. قضاوت‌های اخلاقی نیز ضروری هستند و به‌علاوه، آن‌ها همانند ادعاهای معرفتی، ممکن است معتبر یا نامعتبر، درست یا نادرست باشند. بنابراین، آینده‌پژوهان به بررسی ارزش‌ها، ارزیابی عینی آن‌ها و جستجوی معنای جامعه خوب می‌پردازند.

با این وصف، منظور من از «بنیان‌های اخلاقی» مجموعه مطلق و کاملی از استانداردهای دائمی نیست که امکان هیچ‌گونه بحث و اختلاف‌نظر را فراهم نکند. بلکه من چندین روش برای تصمیم‌گیری درباره این که کدام موضوعات، رویدادها، تمهیدات، اقدامات و پیامدها بهتر از دیگری هستند، مطرح می‌کنم. آنچه مدنظر من است، شامل ارائه دلایل برای حمایت - یا نفی - احتمالات مطلوبیت است؛ یعنی دلایلی که افراد صلاحیت‌دار می‌توانند به‌عنوان موردی موجه در چهار چوب نظریه معرفتی واقع‌گرایی انتقادی ارزیابی کنند. بنابراین، روش‌های تجزیه و تحلیل اخلاقی مطرح شده در اینجا نباید کورکورانه و بدون نقد، آموزش و به کار گرفته شوند. هدف آن‌ها تشویق و اختار به تفکر منطقی درباره «جامعه خوب» و اعتبار دلایلی است که می‌توانند در دفاع یا به چالش کشیدن قضاوت‌ها درباره «خوبی» ارائه شوند.